

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเทศน์เป็นธรรมะออกไป พวกทางยุโรปนี่เขาอ่านอินเตอร์เน็ต เขาฟังธรรมของหลวงตา แล้วเขาซึ่งใจมาก เขาซึ่งใจมากกว่าเขาอ่านพระไตรปิฎกแล้วเขาศึกษามานะ ศึกษามาแล้วจะหาที่ฟังหาที่ฟังไม่ได้ แล้วก็ไม่มีใครชี้แนะเขาอะ เขามาจากอเมริกามาจากยุโรปนั่งเครื่องบินมานะ มากกราบหลวงตา มาฟังเทศน์หลวงตา เอาความลึกลับลึกลับมาถามหลวงตานะ พอถามหลวงตาเสร็จท่านก็บอกว่า เขาบอกว่า เออ ตั้งแต่บัดนี้ไปเขาก็เชื่อมั่นแล้วว่ามันมีที่ฟัง มันมีที่อาศัย มันมีที่เป็นไปได้จริง แต่ก่อนก็คาดหมายว่ามันจะเป็นอย่างไรหนอ มันจะเป็นอย่างไรหนอ คิดว่ามันถึงถึงพุทธกาลไทม์มรรคผลนิพพานมันจะหมดสิ้นไปไหม

เราดูในประวัติศาสตร์เห็นไหม ตอนนี่เขาขุดค้นในประวัติศาสตร์ ในหลุมฝังศพ นี่สามพันปีสี่พันปี ห้าพันปี จากที่แล้วนี่ ก่อนที่จะเกิดศาสนา ความเชื่อของเขาเป็นอย่างหนึ่ง พิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรมของเขาเป็นอย่างหนึ่ง การฝังศพของเขาความเชื่อของเขาเป็นส่วนหนึ่ง ก่อนที่จะเกิดพุทธศาสนานี้มันก็มีศาสนาพราหมณ์อยู่แล้ว เห็นไหม ศาสนาพราหมณ์คือความเชื่อ ความเชื่อ การอ่อนวอน การบูชาขัญญ บูชาว่าให้เกิดสิ่งที่ตัวเองปรารถนา

คนเราปรารถนาแต่ความดีปรารถนาแต่ความสุขทั้งนั้น แล้วปรารถนาอ่อนวอนเอา มันพิธีกรรมไง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีความเชื่อเรามีความศรัทธา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศน์ เทศน์อนุปปพกถา เทศน์เรื่องจากทานก่อน ทาน ศีล เห็นไหม ให้มีทานก่อน เรื่องของทาน เรื่องของการสละ แล้วเรื่องเนกขัมมบารมี ถ้ามีเนกขัมมบารมีมันจะเริ่มออก ออกจากความผูกพันของโลกนี้ เรา มีความผูกพันของโลก ทุกๆ คนเรารักเขา เราต้องการให้ทุกคนมีความสุข สังคมต้องการให้มีความสุข สิ่งนี้เรามีความสุข เราช่วยเหลือเขา เราเจือจานเขา สิ่งนี้เป็นศาสนสมบัติ

สิ่งที่เป็นศาสนสมบัติ เวลาสร้างบุญกุศลอันนี้เกิดบนพระอินทร์แน่นอน ถ้าเราทำสาธารณะประโยชน์ สิ่งที่เกิดขึ้นเกิดโดยทำคุณงามความดี ทาน ศีล เห็นใหม่ ศีลเรื่องของเทวดา เรื่องของจิตที่เป็นไป เรื่องการอ่อนวอนเอา แต่เวลาจิตอ่อน จิตควรแก่การงานแล้วถึงเทศน์เรื่องอริยสัจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเน้นเรื่องอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แต่ถ้าเอาทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มาเทศน์ตั้งแต่เรามีพื้นฐานของการอ่อนวอน เราก็บอกว่าอ่อนวอนเอาเอง ทำไมครูบาอาจารย์ไม่สามารถชี้ให้เราเห็นได้ละ ทำไมครูบาอาจารย์ไม่สามารถเอาอริยสัจนี้เข้ามาในดวงใจให้เราเห็นได้ละ

มันจะเห็นได้อย่างไร ในเมื่อมันเหมือนกับว่าสิ่งที่เราเป็นไข เราเป็นโรคเป็นภัย เราต้องกินยา เราต้องรักษาตัวเราเอง ถ้าเรารักษาตัวเราเอง เรายรักษาไขของเราได้ แต่เมื่อเรายังไม่เจ็บไขได้ป่วย เราก็คิดว่าเห็นเรื่องยาไม่มีความสำคัญ ใจมันยังไม่สมควรที่จะเป็นไป มันก็ไม่เป็นไปตามอำนาจอย่างนั้น

ก่อนที่จะเกิดศาสนา ๒,๕๐๐ ปีนี้เราว่าเก่าแก่มาก แต่เวลาเขาตรวจฟอสซิลกัน เป็นสี่ล้านปี ห้าล้านปี สิบบๆ ล้านปี โลกนี้จะเวียนไปอย่างนี้ตลอด เรื่องของโลกเรื่องเป็นอินไทย มันจะเวียนไปตามอำนาจของมัน แล้วอำนาจเรื่องแต่กรรมที่มันเป็นไป แต่จิตเวลามันเกิดขึ้นมามันเกิดตายๆ เราเกิดตายเจอสภาวะแบบนั้นมาตลอด แต่เราก็จำของเราไม่ได้ พอเราเกิดมาในปัจจุบันนี้ เราก็ว่ามีแค่ปัจจุบันนี้

หนึ่งร้อยปีนี่สั้นมาก เวลามันผ่านไป สิ่งนี้สั้นมาก ๒,๕๐๐ ปียิ่งสั้นใหญ่เลย ความเป็นไปขนาดนี้เอง แต่เราก็อ่าสิ่งนี้ถึงพุทธกาลแล้วเราจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ถ้าเราเชื่อหรือไม่เชื่อมันต้องย้อนกลับมา อย่างที่ว่าเขาอยู่ถึงอเมริกา เขาอยู่ถึงยุโรป เพราะอะไร เพราะว่าในเรื่องของวัตถุ ในเรื่องของความเป็นไปของโลก เขามีถึงที่สุดในโลกนี้มีอะไรเขามีหมดแล้ว แต่ทำไมหัวใจมันไม่มีความสุขละ ทำไมหัวใจมันไม่สงบไม่ระงับของมันได้ละ

ใจนี้กินกรรมเป็นอาหาร กรรมนี้คืออะไร ถ้าไม่มีศาสนาพุทธของเราละ มันก็เป็นเรื่องของความเชื่อ เห็นไหม เรื่องของพราหมณ์ เรื่องของฮินดู เรื่องการขอเอา แต่เรื่องการขอเอา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบารมีมาก็เป็นการขอเอาเพราะเป็นอธิษฐานบารมี เราอธิษฐานให้เกิดขึ้นมา เราตั้งเป้าแล้ว เราพยายามเข้าถึงเป้าแล้ว

อธิษฐานบารมี เห็นไหม บารมีที่การสั่งสมมา แต่อริยสังขนี้มันเป็นการชำระบริสุทธิ์โดยปัจจุบันนี้ ถ้าบริสุทธิ์ในปัจจุบันนี้ วิธีการ เห็นไหม วิธีการของจิต วิทยาศาสตร์ทางจิต จิตนี้จะพิสูจน์ของเราเองได้ด้วยความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา สิ่งนี้มีอยู่แล้ว เจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับอาฬารดาบสก็เข้าสมาบัติ ๘ อย่างนี้ ทำความสงบของใจเพราะอะไร เพราะไฟ เราจุดไปหมดเชื้อมันก็ต้องดับไปธรรมชาติของมัน จิตนี้ฟุ้งซ่านขนาดไหน มันก็ต้องสงบไปโดยธรรมชาติของมัน สิ่งนี้มีอยู่แล้วถ้าเรามีสติไปควบคุมมัน

สิ่งที่มีสติไปควบคุมมัน มันเป็นปัญญาของโลก เราสามารถทำได้ เราสามารถทำความเข้าใจได้ เราก็กทำสิ่งนี้ได้ แต่เรื่องของอริยสังข อาสวกัขณญาณ ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ก่อน สิ่งนี้มันจะเป็นไปได้อย่างไร เพราะมันเป็นความละเอียดอ่อนในเรื่องของใจมาก ขณะใจนี้เราว่าเป็นนามธรรมนะ จับต้องไม่ได้ สิ่งที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ แต่ถ้าทำความสงบของใจ จิตนี้ตั้งมั่น ถ้าจิตนี้ไม่ตั้งมั่น ไม่เป็นเอกัคคตาธรรม์ ทำความสงบของใจเหมือนกัน เราก็กทำความสงบของใจเหมือนกัน แต่เราไม่มีสติควบคุม เป็นมิจฉาสมาธิ เพราะมันไม่ตั้งมั่น มันควบคุมไม่ได้ มันมีแต่ความว่าง เวลาทำความสงบเข้าไปนี่ว่างมาก ปล่อยวางมากๆ

ปล่อยวางแล้วทำอะไรได้ละ ปล่อยวางแล้วมันก็เหมือนว่าวเชือกขาด มันไม่สามารถควบคุมได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะตั้งสัมมาสมาธิถึงเป็นมรรค ๘ ไง มรรค ๘ มีสัมมาสมาธิ สัมมาสติ ถ้ามีสัมมาสมาธิเป็นสัมมา เป็นสัมมาเพราะอะไร เพราะมันมีสติ ถึงว่าทานศีล ภาวนา ควบคุมให้มันเป็นสัมมาก็อ่า ให้มันควบคุมสิ่งนี้ได้ สิ่งที่เป็นนามธรรม มันเอกัคคตาธรรม์ จิตนี้ตั้งมั่นได้เพราะเอาจิตนี้วิปัสสนา จิตนี้ออกรับรู้ต่างๆ แต่ถ้าเราปล่อยว่างเฉยๆ

ก่อนที่จะเกิดพุทธศาสนา เรื่องของพราหมณ์เขาก็ว่างอย่างนั้น ว่างแล้วไม่สามารถควบคุมได้ ว่างแล้วเรามีความสงสัย ถึงต้องอ้อนวอน ถึงต้องขอเอาใจ ขอไปพบสิ่งต่างๆ ขอให้กลับไปอยู่ อาตมมัน สิ่งต่างๆ ความเห็นของตัวเอง เห็นใหม่ ต้องกลับไปอยู่กับสิ่งที่จิตเดิมอันนั้น แต่ไม่เห็นความ จิตเดิมของตัวเอง จิตเดิมของตัวเองมีสภาวะความรู้ สิ่งที่มีความรู้ของใจนี้ไม่เคยตาย มันจะเวียน ไปตามธรรมชาติของมัน

เวลาเราไปเผาศพ เห็นไหม เวียน ๓ รอบ กามภพ รูปภพ อรูปภพ ในมัตตราสังก็เหมือนกัน ห่วงบุตร ห่วงภรรยา ห่วงต่างๆ ลูกตะรางเขายังมีวันออก แต่ความห่วงของใจมันไม่เคยออก ใจนี้มัน ห่วง ขนาดเราจะเป็นจะตายขนาดไหน เราก็ต้องห่วง ห่วงลูก ห่วงบุตร ห่วงภรรยา ห่วงทุกอย่างไปหมดเลย สิ่งนี้มันชำระไม่ได้ มันมีแต่สงบลง เห็นไหม ทำความสงบจิตมันสงบลง แต่มันไม่มีอริยสัจ ขึ้นมาคืองานชอบ งานชอบคืองานอะไร

ทุกคนว่าจะฆ่ากิเลสนะ หากิเลส สิ่งทีกิเลสคือความโลภ ความโกรธ ความหลง เราจะฆ่ามัน ก็ไปกดความโลภ ความโกรธ ความหลง ว่าอันนี้มันเบาบางลงแล้ว เราชำระกิเลสแล้ว สิ่งทีชำระ กิเลสขนาดไหน มันก็เหมือนเชื้อไฟ ถ้าเชื้อไฟเราชำระแล้ว นี่พระเขามาถามว่า จะชำระความกลัวได้ อย่างไร ความกลัวนี้เราชำระได้อย่างหยาบๆ แล้วพอขณะมันเดี่ยวนั้นก็เกิดอีก ความกลัวจะเกิด ตลอดไป เพราะอะไร เพราะเราเข้าใจสิ่งหนึ่ง แต่ความลังเลสงสัย อวิชชาอยู่ในหัวใจ มันก็จะไปกลัว อีกสิ่งหนึ่ง ไม่กลัวสิ่งใดในโลกนี้เลย ก็มากกลัวจิตของเราจะไปไหน ลังเลสงสัยในความเห็นของตัวเอง

ถ้ายังมีพื้นฐานของเชื้อโรคอวิชชาอยู่ในหัวใจ มันจะมีความกลัว ความเศร้าหมอง ความฟุ้ง สใในใจนั้นหยาบละเอียดตลอดไป สิ่งนี้มันจะยังมีตลอดไป ถ้าเราว่าชำระกิเลสเราไปกดความโลภ ความโกรธ ความหลงของเรา อันนั้นมันเป็นความสงบของใจเท่านั้น ถ้าใจสงบ เห็นใหม่ มันสงบ เข้ามา มันปล่อยวางเข้ามามันก็เป็นอิสระของมันเข้ามาที่ชั่วคราว สิ่งนี้เป็นอนิจจัง สิ่งต่างๆ สัพเพ ธัมมา อนัตตา สิ่งที่เป็นอนัตตา จิตก็เป็นอนัตตา ความเป็นอนัตตา แต่พื้นฐานของจิต จิติจิตไม่เป็น อนัตตา มันมีอยู่โดยธรรมชาติของมันอย่างนั้น มันถึงเข้ากับนิพพานได้โดยธรรมชาติอย่างนั้น

เพราะถ้ามันทำความสะอาดของใจได้ ใจนี้สะอาดหมด ใจนั้นมีอยู่ แต่ไม่เวียนไปตามอวิชชาคือ ความไม่รู้ ถ้ามันรู้รอบแล้วมันจะเวียนไปไหน

เพราะคนเข้าใจ เห็นใหม่ เราเข้าใจว่าเราเดินไปข้างหน้าเราต้องใช้พลังงาน อดีต อนาคต เป็นพลังงานหมด มันอยู่กับปัจจุบัน แล้วปัจจุบันก็ไม่พร่อง สิ่งที่ไม่พร่องนี่จิตอันนี้สมบูรณ์ เห็น ใหม่ กับจิตที่มีอวิชชาอยู่มันไม่เข้าใจตัวมันเอง มันต้องเวียนไปตามธรรมชาติของมันอย่างนั้น มัน หมุนไปตามธรรมชาติอันนั้นออกไปตลอดไป ความสงบของใจมีเท่านั้น

ก่อนเกิดพุทธกาลนี้เขาว่า มีลัทธิต่างๆ ปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด เพราะทำจิต สงบ แล้วพยายามรักษาใจของเราตลอดไป เขารักษาใจของเขาอย่างนั้น แต่ถ้าเขาตายไปนะ เขาก็เกิด เป็นพรหม เพราะจิตมันสงบเท่านั้น จิตสงบแล้วก็ไม่เป็นสัมมาสมาธิใจ แต่ถ้าสัมมาสมาธิเรามีสติ ควบคุมอยู่แล้วย้อนกลับเข้ามา เราจะชำระกิเลส

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกต้องสติปัญญาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม กายกับจิต จิต ตัวนี้ ตัวความรู้สึกอันนี้ มันไปเกาะเกี่ยว เกาะเกี่ยวก็เพราะเหตุใด ทำไมมันถึงไปเกาะเกี่ยวเขา เกาะ เกี่ยวเขาเพราะมันมีฐานของมันเอง ฐานคือว่า สัมมาสมาธิ ตัวจิตออกวิปัสสนา ฐานตัวนี้ความคิดมา จากไหน

ความคิด เห็นใหม่ เราว่าวัตถุต่างๆ มันต้องมีที่มาที่ไป แล้วความคิดมีที่มาที่ไปจากไหน มันมี ที่มาที่ไปจากภวสวะคือฐานของใจ ถ้ามีฐานของใจ เราย้อนกลับมาจิตนี้คิดมาจากอะไร ค้นหา ความทะยานอยากความเห็นของมันออกไปอย่างไร ปัญญาในศาสนาพุทธอยู่ตรงนี้ ภาวนามยปัญญา จะเกิดขึ้นมาเพราะจิตสงบแล้วย้อนกลับเข้ามาดูกายกับจิต

ถ้าดูกาย วิปัสสนากาย เห็นสภาวะกายนี้ กายเป็นของเราใหม่ สมบัติที่เราหาว่าเป็นของเรา เราเกิดมากับร่างกายของเราเนะ ร่างกายกับหัวใจนี้เป็นของเรา มันยังไม่ใช่เลย เพราะถ้ามันเป็นของ เราเราต้องสั่งมันได้ เราต้องควบคุมมันได้ มันต้องอยู่กับเราตลอดไปได้ กายนี้ให้อาศัยชั่วคราว

เพราะอำนาจวาสนาเกิดมามนุษย์สมบัติ สิ่งที่มีมนุษย์สมบัติคือมีร่างกาย ถ้าเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เขาก็เป็นทิพย์ของเขา เขาไม่มีร่างกายของเขา เมื่อไม่มีร่างกายขึ้นมา เราต้องใช้ตัวนี้ เพราะกิเลสมันอาศัยสิ่งนี้เป็นฐานไง ถ้าเราทำลายฐานของกิเลส เราทำลายสิ่งต่างๆ ที่กิเลสเป็นฐาน ด้วยวิปัสสนาญาณนะ คนเราตายไปมันก็ทำลายเหมือนกัน ต้องเผาไฟเหมือนกัน ซากศพนี้เอาเผาไฟ ต้องเผาไฟ ต้องทำลายไป แต่เผาอย่างนี้จิตมันออกไปแล้ว

เวลามันออกไปจากใจมันอาลัยอาวรณ์นะ มันเศร้าหมองมาก เพราะมันติดข้องอยู่ในโลกนี้ ไม่อยากไป ไปข้างหน้าก็จะไปเจออะไรก็ไม่รู้ แล้วมันก็หลุดออกไปแล้ว ไอ้ที่จะเผาเนื้อคือคนอยู่ใกลูกหลานเอาซากศพนี้ไปเผา จิตดวงนั้นไม่รับรู้ไง แต่ถ้าวิปัสสนานะ จิตนี้เป็นผู้วิปัสสนาแล้วมันเห็นสภาวะภายใน เพราะจิตนี้เป็นสัมมาสมาธิแล้วทำงานชอบ

ทำงานชอบคือการวิปัสสนากายกับจิต การฆ่ากิเลสที่ออกไปคิดจากภายนอกนั้นมันเป็นปัญญาโลกียะ มันเป็นฉานโลกีย์ มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันกดจิตเข้ามาให้ผ่อนคลายเข้ามาเท่านั้น ถ้ามันยังไม่มีภาวนามยปัญญา ยังไม่มีปัญญาตัวนี้ชำระกิเลสตัวนี้ มันจะชำระกิเลสไม่ได้ไง แต่ความเข้าใจ การประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม เราฆ่ากิเลสแล้ว เราทำให้ความโลภ ความโกรธ ความหลง เบบางลงแล้ว เรามีศีลแล้ว เราปฏิบัติแล้ว เดียวนี้เราไม่โกรธเลย

มันยังไม่ถึงจุด มันยังไม่ถึงมีสิ่งใดไปเจ็ยใจดวงนั้น ขนาดฤาษีนะ เหาะไปในอากาศไปเจอผู้หญิงอาบน้ำยังตกจากอากาศเลย เพราะอะไร เพราะขณะที่มันไปเจ็ยใจ เวลาจิตมันไปกระทบอันนั้นมันจะแสดงออก สิ่งที่แสดงออก เราขณะเหาะเหินเดินฟ้าได้มันยังแสดงออก นี่ไง ว่าละความโลภ ความโกรธ ความหลง เพราะมันควบคุมไว้ มันยังไม่ถึงมีสิ่งใดใจใจคำ ถ้าใจใจได้เข้าไปกิเลสมันจะฟูขึ้นมาทันที ถ้ากิเลสฟูเราจะรู้ว่เราก็มีกิเลสอยู่

แต่ในการวิปัสสนามันจะย้อนกลับเข้ามาทำลายกายกับจิต ทำลายฐานของมันคือจิตที่มันออกไปรับรู้ จากเริ่มความสงบเข้ามาว่าความคิดมาจากไหน เราใคร่ครวญความคิดเข้ามามันเกาะ

เกี่ยว โลกนี้มีเพราะมีเรา ถ้าเราไม่มีโลกก็เป็นอย่างนี้ เก้อๆ เงินๆ อย่างนี้ โลกนี้มีเพราะมีเรา เพราะจิตนี้ไปเกาะเกี่ยวเขา ปัญญามันโล่งอย่างนี้เข้ามา มันก็สงบเข้ามาๆ ต้องสงบจากภายนอกไปก่อน สงบจากโลกียะ โลกียปัญญานี้สงบเข้ามา ถ้าจิตยกขึ้นวิปัสสนาได้จะเป็นโลกุตตระ ธรรมเหนือโลก ธรรมพ้นจากโลก ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมจากศาสนาพุทธใจ ธรรมคือภาวนามยปัญญาที่เกิดขึ้นมาอันนี้ไง

ถ้าสิ่งนี้เกิดขึ้นมา ย้อนกลับเข้ามาได้ ถ้ายกอันนี้ขึ้นได้นั่นละเดินโศดาปัตติมรรค ผู้นี้จะทำลายกิเลสโดยธรรมชาติ โดยความเป็นจริง โดยสังขธรรม สังขธรรมคือทำลายฐานที่ว่าเริ่มต้นจากความคิด จากความคิดอยู่ที่ไหน เราให้มันสงบตัวเข้ามา แล้วเราทำลายฐานที่มันจะเกิดก่อตัวขึ้นมาได้ ถ้ามันก่อตัวจากฐานของมัน ถ้าเราทำลายฐานของมันนี่คือการฆ่ากิเลส นี่คือการทำลายกิเลส ทำลายทั้งความยึดมั่นถือมั่นจากภายนอกเข้ามาด้วย มันหดเข้ามาอยู่ในถ้า ต้องระเบิดถ้า ระเบิดที่อยู่ของมัน ถ้าระเบิดที่อยู่นี่คือการชำระกิเลส นี่คือการชำระกิเลสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้โดยธรรมใจ

ถ้าสภาวะธรรมเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ศาสนาสอนอย่างนี้ มันถึงลึกลับมหัศจรรย์ใจ จะมีความคิดเราเป็นปัญญาชน เราว่าเราใช้ความคิด เราใช้ปัญญาแล้ว เราว่าเราใช้ปัญญาแล้วนะ นี่เราฆ่ากิเลสแล้วพอปัญญานี้มันใคร่ครวญ มันสำนึกตัว มันรู้ตัวทัน มันก็สงบตัวลง นี่โง่ ๒ ชั้นนะ โง่ ๒ ชั้นเพราะอะไร เพราะเราใช้ปัญญาชนเราใช้ความคิดนี้มันเป็นวิชาชีพ มันเป็นวิชาของโลกเขา มันเป็นการจำมาจากตำราของครูบาอาจารย์ต่างๆ เห็นใหม่ นี่ปัญญาของเรา แล้วเราก็อ่าเราฆ่ากิเลสแล้ว กิเลสมันก็หลบอยู่นั่น เราก็อ่าเราฉลาด

โง่ ๒ ชั้น ๒ ชั้นคือว่าเรายึดมั่นถือมั่นความเห็นของเราเกินไป เราไม่ใช้ความทดสอบของใจว่ามันฆ่ากิเลสจริงหรือเปล่า ความเห็นอย่างนั้นเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เป็นโลกียปัญญาเท่านั้น ถ้ามันปล่อยวางเข้ามาแล้วค้นคว้าหาอันนี้ อันนี้ละเอียดอ่อนมาก ถ้าอันนี้เกิดขึ้นมาเราจะเข้าใจเรื่องของโลกุตตรธรรมใจ

โลกุตตรธรรมเกิดขึ้นมาจากใจดวงใด ใจดวงนั้นมีโอกาสเพราะโลกุตตรธรรม ธรรมเหนือโลกเกิดจากใจดวงนั้นแล้ว แล้ววิปัสสนาเข้ามาจนมันขาดถึงจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าวิปัสสนาไม่ขาดมันปล่อยวางชั่วคราว เดี่ยวมันก็เสื่อม ขณะถ้าไม่ถึงจุดหมายปลายทางของมัน คั้งแขนขาด กิเลสขาดจากใจคั้งแขนขาด ฆ่ากิเลสออกไปจากใจ กิเลสจะหลุดออกไปจากใจโดยธรรมชาติ เห็นโดยความเป็นจริง เห็นใหม่ สิ่งนี้ต่างหากเป็นสภาวะธรรม สิ่งนี้ต่างหากเป็นการฆ่ากิเลส

นี่ ๕,๐๐๐ ปี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกศาสนาของพระตถาคตนี้อยู่ ๕,๐๐๐ ปี นี้ถึงพุทธกาลนะ เราจะตายจะเกิดตลอดไป เวลาการเกิดร้อยปีนี้เล็กน้อยมาก แล้วเราจะเจอศาสนาไม่เจอศาสนานี้เป็นอำนาจวาสนามาก ขณะที่ปัจจุบันเราเจออยู่นี้ เราจะทำอย่างไร เราจะตั้งโอกาสของเราอย่างไรแล้วให้เราได้ประโยชน์จากศาสนานี้ เอวัง